

МЕТОДИ ПЛАНУВАННЯ ПРОДУКТИВНОЇ ПРАЦІ НА АВІАПІДПРИЄМСТВАХ

У статті розглянути методи планування продуктивності праці, визначені їх переваги, недоліки, сфери застосування.

Ключові слова: праця, планування, продуктивність.

В статье рассмотрены методы планирования производительности труда, определены их преимущества, недостатки, сферы применения.

Ключевые слова: труд, планирование, продуктивность.

In this article was considered planning of labor productivity. preferences, limitations and scope of labor productivity.

Key words: labour, planning, productivity.

Постановка проблеми. Підвищення продуктивності праці є ключовою проблемою будь-якої економічної системи. Зростання ефективності праці забезпечує підвищення реального продукту і доходу. Це важливий показник економічного зростання країни, підвищення рівня споживання і рівня життя населення і, зрештою, соціально – економічного прогресу. У зв'язку з цим найважливішим напрямом підвищення ефективності праці є вдосконалення механізму управління працею, насамперед, методів планування продуктивності праці.

Зв'язок проблеми із важливими науковими і практичними завданнями.

На сучасному етапі розвитку економіки особливого значення набуває нова концепція продуктивності праці, адекватна соціально – орієнтованій ринкової економіці. Концепція передбачає, що найпродуктивнішим і потенціально невичерпним ресурсом є не безмежне нарощування виробництва і не економіка як така, а якісні зрушення у споживанні, способі життя загалом, у людському розвитку. Реалізація концепції передбачає орієнтацію виробництва на перспективні суспільні потреби, ранжовані за мірою їх важливості для людського розвитку. Зростання продуктивності праці слугує основним критерієм результативності управління на всіх рівнях. Воно забезпечує тісний взаємозв'язок економічного зростання із розширенням можливостей споживання населення, функціонування підприємств.

На мікроекономічному рівні продуктивність праці є критерієм ефективного функціонування підприємства, його конкуренто-спроможності на внутрішньому і зовнішньому ринках.

Ці обставини обумовлюють актуальність проблем економіки праці як пошук оптимальних шляхів підвищення продуктивності праці, вдосконалення методів планування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми ефективності праці, методи їх вимірювання, планування продуктивності праці знайшли відображення в наукових працях таких вчених як: Б.М. Генкин, О. Грішнова,

Д. Богиня, Г. Завіновська, А. Калина, Р. Колосова, Д. Карпунхін, Н. Поляков, К. Ремизов, А. Глухов, В.Проскураков, Н.Єсінова, Л.Жуков та ін.

Не вирішені раніше частини загальної проблеми. В опублікованих працях недостатньо досліджені проблеми вдосконалення методів планування підвищення продуктивності праці.

Постановка завдання.(цілі статті). Задачею дослідження є оцінка методів планування продуктивності праці та їх вдосконалення.

Викладення основного матеріалу Методи планування продуктивності праці повинні враховувати якісні зміни в розвитку виробництва, його структури, які обумовлені науково-технічним прогресом, і забезпечувати вже на стадії планування стимулюючі функції його впровадження.

Відомі методи планування продуктивності праці можливо об'єднати в такі основні групи: техніко – економічних розрахунків за факторами; укрупнених економіко – статистичних розрахунків; екстраполяції ; багатфакторного кореляційного – регресивного аналізу; економічно – математичного моделювання економічних процесів; експертних оцінок [1;5]

Метод техніко – економічних розрахунків за факторами є найпоширенішим методом планування підвищення продуктивності праці. Кількісний вплив окремих факторів на підвищення продуктивності праці визначається шляхом розрахунку відносної економії чисельності працівників за рахунок впливу того чи іншого фактору або їх сукупності.[2]

Цим методом можливо враховувати тільки односторонні напрями, зв'язки. В той же час застосування цього методу обмежено відносно невеликим часовим інтервалом. При збільшенні планового періоду підсилюються невизначеність майбутніх умов виробництва, що виключає можливість прямих розрахунків за факторами. Тому його рекомендується використовувати при коротко-, середньостро-ковим плануванні на рівнях підприємства, окремих виробництв.

Метод укрупнених економіко-статистичних розрахунків базується на використанні співвідношень і залежностей між динамікою продуктивності праці і показниками, що характеризують технічний рівень виробництва: фондо-, енерго-, енергоозброєність праці. Цей метод використовується на вищих рівнях управління (народне господарство, його галузі, крупні регіони), оскільки на цих рівнях складаються найбільш стійкі вказані співвідношення і застосовується при плануванні продуктивності праці на триваліший період. На рівні підприємств цей метод не повною мірою забезпечує облік якісних змін у виробництві.

Методи екстраполяції базуються на вивченні історії прогнозованого об'єкту і перенесенні закономірностей його розвитку у минулому і сьогоденні на майбутнє. Ці методи враховують тільки основні тенденції зростання продуктивності праці і не дають можливості виявити і проаналізувати вплив окремих чинників її зростання. Методи екстраполяції по суті відображають тільки еволюційний шлях розвитку і не враховують можливості прояву революційних змін в прогнозованих процесах.

У зв'язку з тим, що найбільш інтенсивні структурні зрушення, що викликаються науково-технічним прогресом, відбуваються на нижчих рівнях управління (на рівні приватних технологічних процесів, окремих виробництв), методи екстраполяції забезпечують достатню точність тільки на вищих рівнях управління, оскільки при агрегації показників відбувається згладжування цих стрибків.

Аналіз методів планування продуктивності праці в цивільній авіації (ЦА) (метод техніко-економічних розрахунків за факторами, методи екстраполяції, кореляційно-регресивного аналізу) не повною мірою забезпечують облік якісних змін у виробництві, в трудових ресурсах, структурні зрушення під впливом науково-технічного прогресу (НТП). [4] Класифікація факторів підвищення продуктивності праці, яка застосовується в ЦА, хоча і дозволяє проводити достатньо глибокий аналіз впливу очікуваної реалізації планових заходів на темпи зростання продуктивності праці через групи факторів, проте ці розрахунки дуже трудомісткі через свою деталізацію, вимагають великого обсягу інформації, що для перспективного планування не є обов'язковим, оскільки однією з технологічних цілей перспективного планування є отримання не конкретної величини рівня показника продуктивності праці і його складових, а значення меж допустимих змін цього показника, в межах яких проводиться цільовий вибір ефективних варіантів плану. Крім того, вживана класифікація факторів зростання продуктивності праці, яка застосовується в практиці планування на підприємствах ЦА не повною мірою враховує всі форми прояву НТП, в основі її лежить угруповання факторів по однорідному економічному змісту, вона не диференційована щодо рівнів управління, не дозволяє виділити інтенсивні і екстенсивні фактори.

Найбільшою мірою вимогам перспективного планування перш за все, достовірності, інтенсифікації, комплексності, цільовій орієнтації відповідає нормативний метод планування [5].

Реалізація нормативного методу планування вимагає диференціації трудових витрат по видам діяльності (робіт) і категоріям працівників, забезпечення взаємозв'язку нормативів трудових витрат з об'ємними показниками роботи підприємства, які передбачаються тут адекватними кінцевим результатам його діяльності.

У зв'язку з тим, що в даний час на підприємства ЦА відсутній облік питомих витрат праці по видам робіт, одним з напрямів вирішення даної проблеми може бути умовний розподіл чисельності працівників за видами робіт на основі використання двох принципів: функціонально-технологічного і організаційного. Використовуючи ці принципи, можна визначити два види норм трудових витрат праці у вигляді технологічної і повної трудомісткості і відповідної ним чисельності працівників.

Чисельність персоналу, що фактично склалася, в своїй структурі може бути використана при визначенні верхньої межі потрібних ресурсів на перспективу. Як основа визначення нижньої межі потрібних ресурсів можна

використовувати результат угруповання чисельності персоналу за функціонально-технологічним принципом на базі типових технологій виконання робіт з урахуванням їх обсягу і структури.

Як один із способів отримання цих меж можна використовувати інформацію, що реально існує в системі обліку виробництва ЦА про чисельність працівників по певних групах підприємств ЦА. Максимальні значення питомих витрат праці верхньої межі області для однорідної групи підприємств відповідатимуть максимальному значенню чисельності підприємств цієї групи для певних видів робіт.

Мінімальні значення верхньої межі можна отримати, використовуючи мінімальні значення чисельності по однорідних групах підприємств. Необхідність обліку різних значень верхньої межі зумовлюється вимогами обліку впливу організаційних чинників.

Для визначення нижньої межі використовуються значення технологічних трудомісткостей за видами робіт, отриманих в результаті ділення чисельності персоналу за функціонально-технологічним принципом, у вигляді максимальних і мінімальних їх значень, досягнутих на виділених групах підприємств. Різниця цих значень зумовлюється впливом чинників підвищення технічного рівня виробництва. Значення цієї межі можуть бути уточнені за допомогою проектно-технологічної трудомісткості.

На виділеній області, задовольняючи вимогам нормативів ефективності, ітеративним способом розраховуються нормативи питомих витрат праці за видами робіт. Використовуючи вихідну класифікацію чисельності персоналу визначають потрібну чисельність за категоріями працівників і формують баланс чисельності персоналу.

Висновки: Отже, методи планування підвищення продуктивності праці розрізняють залежно від мети, завдань, періоду, рівня управління. Як показують дослідження, метод технічно – економічних розрахунків за факторами доцільно застосовувати при поточному, середньотерміновому плануванні, а при перспективному плануванні – інші методи зазначені вище, зокрема нормативний метод.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1.Гришнова О.А. Економіка та соціально –трудові відносини: Підручник. [Текст] – К.: Знання, 2007. – 535с. – (вища освіта XXI століття).

2.Завіновська Г.Т. Економіка праці: Навч. Посібник. [Текст] - К.:КНЕУ,2003. – 300с.

3.Современная экономика труда: Монография [Текст]. / Руководитель авторского кол - ва и науч. ред. В.В. Куликов. Институт труда Минтруда России (НИИ труд). – М.: ЗАО «Финстатинформ», 2001. – 660с.

4.Кулаев Ю.Ф. Экономика гражданской авиации Украины. Монография [Текст] / Кулаев Ю.Ф., Щелкунов В.И., - 2-е издание, дополн. и перераб. – К.: «Феникс»,2010. – 736с.

5.Мова В.В.,Паламарчук В.А. Методологические основы формирования системы прогрессивных технико – экономических норм и нормативов в

перспективном планировании развития УГА [Текст] // Проблема эффективности производства в гражданской авиации. Сб. науч. тр. – Киев:КНИГА,1984. – С.15-17.